

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
МУКАЧІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

НАУКА МАЙБУТНЬОГО

ЗБІРНИК НАУКОВИХ ПРАЦЬ СТУДЕНТІВ,
АСПІРАНТІВ ТА МОЛОДИХ ВЧЕНИХ

Випуск 1(13), 2024

Мукачево

*Свідоцтво про державну реєстрацію друкованого
засобу масової інформації КВ №23347-13187Р*

Переєстрований у 2024 році, ідентифікатор медіа R30-04573

Рекомендовано до друку та поширення через мережу Інтернет
Науково-методичною радою Мукачівського державного університету
(Протокол №4 від 16.04. 2024 р.)

Головний редактор:

Гоблик Володимир Васильович – доктор економічних наук, професор, Заслужений економіст України, перший проректор, Мукачівський державний університет

Заступник головного редактора:

Молнар Тетяна Іванівна – голова Наукового товариства студентів, аспірантів, молодих вчених, Мукачівський державний університет

Відповідальний секретар: Мовчан К.М., Мукачівський державний університет

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ:

Кабаций Василь Миколайович – к. ф-м. н., доцент;

Кобаль Василь Іванович – к. пед. н., професор, проректор з науково-педагогічної роботи;

Козарь Оксана Петрівна – д-р. т. н., академік Української технологічної академії (м. Київ), професор кафедри інженерії, технологій та професійної освіти;

Корнієнко Інокентій Олексійович – д-р. психол. н., професор;

Лужанська Тетяна Юрївна – к. географічних наук, доцент;

Малець Олександр Омелянович – д-р. і. н., професор;

Мілашовська Ольга Іванівна – д-р. е. н., професор, завідувач кафедри готельно-ресторанної та музейної справи;

Моргун Алла Володимирівна – к. філол. н., доцент, декан гуманітарного факультету;

Попович Наталія Михайлівна – д-р. пед. н., професор, завідувач кафедри музичного мистецтва;

Прокопович Лідія Сигізмундівна – к. філол. н., доцент, завідувач кафедри філологічних дисциплін та соціальних комунікацій;

Проскура Володимир Федорович – д-р е. н., професор;

Реслер Марина Василівна – д-р е. н., професор, академік Академії економічних наук, декан факультету економіки, управління та інженерії;

Стегней Маріанна Іванівна – д-р. е. н., професор кафедри економіки та фінансів;

Теличко Наталія Вікторівна – д-р. пед. н., професор кафедри англійської мови, літератури з методиками навчання;

Товканець Ганна Василівна – д-р пед. н., професор, завідувач кафедри теорії та методики початкової освіти;

Фізеші Октавія Йосипівна – д-р. пед. н., професор кафедри педагогіки дошкільної, початкової освіти та освітнього менеджменту;

Черепаня Наталія Іванівна – к. пед. н., доцент, завідувач кафедри дошкільної та спеціальної освіти;

Черничко Тетяна Вікторівна – д-р. е. н., професор, завідувач кафедри економіки та фінансів.

посіб. / за ред. О. Л. Кононко. 2003. 244 с.

4. Мельничук І. В. Генеза емоційних особливостей у сучасних дітей. *Наука і освіта*. 2002. № 5. С. 42-44.

5. Олійник О. Особливості емоційного розвитку та умови формування емоційної культури дітей старшого дошкільного віку засобами театралізованих ігор. *Психолого-педагогічні проблеми сільської школи*. 2013. № 47. С. 167-173.

6. Павелків Р. В., Цигипало О. П. Дитяча психологія: навч. посіб. для самостійної роботи студента. Київ: Академвидав, 2011. 376 с.

7. Трофаїла Н. Д. Емоційний розвиток дітей дошкільного віку. *Педагогічні науки*. 2014. № 1.45(106). С. 155-158.

УДК 37.091.313-044.247:37.016.3/5(045)

Кузьма-Качур М. І.

канд. пед. наук, доцент, Мукачівський державний університет

Гулько І. В.

магістр, Мукачівський державний університет

ПРОЄКТ ЯК ФОРМА МІЖПРЕДМЕТНОЇ ІНТЕГРАЦІЇ ПРИ ВИВЧЕННІ КУРСУ «Я ДОСЛІДЖУЮ СВІТ»

У статті розглянуто проблему міжпредметної інтеграції дослідницької діяльності у зв'язку з активним використанням проектного методу в освітньому процесі початкової школи. Авторами зосереджено увагу на характеристичні сутності та особливостях організації міжпредметної інтеграції проектної діяльності у початковій школі; виділено передумови застосування міжпредметних проєктів в інтегрованому курсі «Я досліджую світ».

Ключові слова: здобувачі початкової освіти, проєктна діяльність, міжпредметна інтеграція.

The article discusses the problem of interdisciplinary integration of research activities in connection with the active use of the project method in the educational process of primary school. The authors focus on the characteristics of the essence and features of the organization of interdisciplinary integration of project activities in primary school; the prerequisites for the use of interdisciplinary projects in the integrated course "I explore the world" are highlighted.

Keywords: primary school applicants, project activities, interdisciplinary integration.

В сучасний період глобальних змін у суспільстві та освіті відбувається інтенсивний розвиток і використання різноманітних технологій навчання. В умовах впровадження Концепції нової української школи у освітній процес метод проєктів є сучасною педагогічною технологією, який може створювати передумови для всебічного розвитку особистості здобувача початково освіти

під час їх активної творчої діяльності.

Актуальність означеної проблеми дослідження полягає в необхідності розробки методологічних засад міжпредметної інтеграції дослідницької діяльності у зв'язку з активним використанням проєктного методу в освітньому процесі початкової школи.

Ідея впровадження проєктної діяльності в освітній процес була запропонована американським педагогом і філософом Джоном Дьюї більше століття тому. І нині питання організації проєктної діяльності в початковій школі стає більш актуальною у зв'язку з впровадженням нового Державного стандарту початкової освіти де «рекомендовано проводити із здобувачами освіти навчально-пізнавальну, пошуково-дослідницьку практику, яка передбачає активну діяльність учнів у школі та поза її межами, реалізацію проєктів, екологічних акцій тощо» [3].

Аналіз публікацій в психолого-педагогічних джерелах засвідчує активне дослідження проблеми, зокрема:

–сутнісну характеристику та мету проведення проєктної діяльності з учнями початкової школи розглядає Г. Щекатунова [6];

–сутнісну характеристику ключових понять проєктної діяльності та роль вчителя, батьків і учнів в її організації й проведенні розкривають В. Ковальчук, Л. Литвин, Н. Кривенко [4];

–докладні матеріали щодо підготовки та проведення проєктної діяльності та впровадження проєктних технологій у практику роботи початкової школи, зосереджуючи увагу на 1 класі пропонує у своєму посібнику І. Даніліна [2];

–С. Купчак описала особливості проєктної технології та її значення в навчальному процесі початкової школи [5] та ін.

Результати аналізу наукової літератури засвідчують спрямованість дослідників на розробку нових підходів щодо організації проєктної діяльності з учнями початкових класів.

Мета статті – описати організацію проєктної діяльності із здобувачами початкової освіти як форми міжпредметної інтеграції при вивченні курсу «Я досліджую світ».

Інтегрований підхід до вивчення курсу «Я досліджую світ» реалізується через внутрішньопредметну (в межах одного предмета) та міжпредметну (через зв'язки між окремими дисциплінами) інтеграцію. Поєднання внутрішньопредметної та міжпредметної інтеграції, на думку науковця І. Андрусенка, «сприяє накопичення соціального досвіду, розвитку психічних процесів, формування допитливості, активного ставлення до явищ та подій довкілля» [1].

Акцентуючи увагу на міжпредметній інтеграції при вивченні курсу «Я досліджую світ», звернемося до досвіду інтегрованого навчання у школах Фінляндії. В освітній системі Фінляндії основний акцент приділяється міжпредметним зв'язкам, які стирають межі між навчальними дисциплінами. Передній план у викладанні постійно збагачується цифровими засобами. Фінські реформатори поставили перед собою завдання: зруйнувати звичну предметно-урочну структуру освіти. У контексті міждисциплінарного навчання

використовуються інтерактивні методи, коли основою освітнього процесу є спільна проєктна діяльність малих груп учнів. На практиці це означає, що під час вивчення різних предметів здобувачі освіти одночасно залучаються до науково-дослідницьких проєктів, які стосуються, наприклад, пошуку свідчень про походження Землі, структури Європейського Союзу, зміни клімату тощо. Головною метою фінської системи освіти є розвиток широких компетенцій (soft skills): навичок, умінь та особистісних якостей, що підвищують ефективність роботи та взаємодію з іншими людьми

Інтегрований підхід до викладання курсу «Я досліджую світ» сприяє інтенсифікації та накопиченню інформації, розвитку інтересу до досліджень та підвищенню творчого потенціалу здобувача освіти, допомагає глибше усвідомити сутність та взаємозв'язки між окремими компонентами довкілля, застосовувати набутий досвід у подальшій пізнавальній діяльності. І оптимальною формою для означеного є проєктна технологія навчання.

Проєктна діяльність спрямована на взаємодію вчителя та здобувача освіти, формування в учнів творчих здібностей, є різновидом оцінювання, визначає ймовірність початкового розвитку здібностей у значущих сферах життя. Для школяра проєктна діяльність сприяє розкриттю своїх творчих здібностей, дає можливість реалізувати себе, застосувати свої знання та вміння створювати, демонструвати результат своєї діяльності (що також має значення для самих дослідників).

Міжпредметна інтеграція ґрунтується на проникненні змісту різних наукових дисциплін при створенні єдиного освітнього продукту з інтегральним потенціалом розвитку за рахунок використання інноваційних методів та організаційних форм формування ключових та предметних компетентностей. Інтегровані заняття цікаві здобувачам освіти через свою нестандартність і оригінальність: знімається втома і напруга, уроки проводяться більш вільно, успішно і якісно. Результатами інтегрованої навчальної діяльності є:

- підвищення мотивації учнів до навчання в цілому;
- підвищення інтересу учнів до вивчення дисциплін;
- усвідомлення учнями зв'язків між природним та соціальним середовищами.

Єдиний освітній простір в умовах інтеграції включає такі складові: інтегровані уроки та позакласні заняття; учитель, який здійснює керівництво інтегрованою навчальною діяльністю учнів; здобувачі освіти, які здійснюють міжпредметну інтеграцію; освітні продукти комплексної діяльності (проєкти).

Цілями міжпредметної інтеграції є:

- закріплення та поглиблення знань з інтегрованих дисциплін;
- оволодіння інтегрованими вміннями та навичками;
- презентація результатів міждисциплінарної інтеграції (проєктна, науково-дослідна робота тощо).

При вивченні сутності міжпредметного дослідницького проєкту постає питання про особливості організації цього виду діяльності. Аналіз джерел з означеної проблеми дав нам можливість виділити особливості організації міжпредметної інтеграції проєктної діяльності у початковій школі:

– планування: командне планування, підготовка візитної (дидактичної характеристики) картки проекту;

– побудови дослідження: наявність спрямовуючих завдань; тема, яка інтегрує дві і більше освітні галузі; інтегрований характер цілей; завдання згруповані по освітнім галузям;

– презентації результатів проектної діяльності: присутність вчителів (батьків);

– оцінювання: вербальне оцінювання присутніми та самооцінювання здобувачами.

До основних передумов застосування міжпредметних проєктів в інтегрованому курсі «Я досліджую світ» належать:

– наявність суттєвої проблеми, яка потребує вирішення шляхом дослідження та застосування інтегрованих знань з освітніх галузей курсу;

– важливість очікуваних результатів з інтегрованих освітніх галузей;

– застосування методів дослідження (теоретичних та практичних) для реалізації проєкту;

– структурування етапів реалізації проєкту з урахуванням міжпредметної інтеграції;

– самостійна діяльність здобувачів освіти в ситуації вибору.

Для забезпечення інтеграції освітнього змісту різних освітніх галузей необхідно створити зв'язок між ними. Добре, якщо у створенні візитної картки будуть брати участь і здобувачі освіти, актуалізуючи знання про досліджуваний об'єкт. Важливим компонентом в організації міжпредметних інтегрованих проєктів є планування. Тут варто починати із побудови проблемного питання. Саме проблемне питання в більшій чи меншій мірі забезпечує міждисциплінарність та впливає на організацію міжпредметних досліджень.

Відмінною особливістю процесу презентації кінцевого продукту є обов'язкова присутність (за умови участі в освітньому процесі) вчителів-предметників під час його захисту. Важливість цього принципу полягає в тому, що вони зможуть оцінити міждисциплінарний проєкт з точки зору свого предмета, поставити запитання та допомогти, виявити та виправити недоліки. Для початкової школи це переважно вчителі музики та іноземних мов.

Теми міжпредметних проєктних досліджень краще обирати зі змісту навчальних предметів або освітніх галузей, тому що для такого виду діяльності потрібна особистісно-значуща і соціально-значуща проблема, яка знайома молодшим школярам і має для них самих значення. Проблема проєкту або дослідження, яка забезпечує мотивацію включення школярів у самостійну роботу, повинна бути в об'єктиві пізнавальних інтересів учнів і знаходитися в зоні їх найближчого розвитку.

Проєкти, в основі ідеї створення яких є міжпредметна інтеграція сприяють активізації пізнавальної діяльності здобувачів початкової освіти, а саме: розвитку мислення (логічного, критичного, проєктного, інтегрованого), сприйняття, уваги, пам'яті, уяви, мови; підвищенню інтелектуального розвитку особистості.

Таким чином, діяльність у міжпредметному інтегрованому проєктуванні

створює великий потенціал з точки зору формування ключових та предметних компетентностей учнів, сприяє творчому та особистісному розвитку. Розвинені проектні навички та уміння, інтегроване мислення, безсумнівно підвищать освітні результати здобувача початкової освіти. Подальші наші напрацювання будуть спрямовані на дослідженні структури та розробці методичних паспортів за тематикою проектів інтегрованого курсу «Я досліджую світ».

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Андрусенко І. Інтегрований курс «Я досліджую світ» як інноваційна освітня технологія у початковій школі. URL: https://lib.iitta.gov.ua/716358/1/Andrusenko_I_%20tezi_Word.pdf.
2. Даніліна І. В. Навчальні проекти в початковій школі. 1 клас. Харків: Вид. група «Основа», 2016. 160 с.
3. Державний стандарт початкової освіти. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/87-2018-%D0%BF#Text>.
4. Ковальчук В., Литвин Л., Кривенко Н. Проектна діяльність у початковій школі. URL: <https://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/5370/>.
5. Купчак С. Особливості реалізації проектної технології навчання у початковій школі. URL: <https://enpuir.npu.edu.ua/bitstream/handle/123456789/23894/Kupchak%20S.%20B..pdf?sequence=1&isAllowed=y>.
6. Щекатунова Г. Д. Проектна діяльність у початковій школі. URL: https://ippo.kubg.edu.ua/wp-content/uploads/2015/08/proektna_dijalnist_u_pochatkovij_shkoli.doc.

УДК 025.3:002.1-028.25:930.25(045)

Гусак О.-Е. В.

здобувачка вищої освіти ОС Бакалавр,
спеціальність 029 «Інформаційна, бібліотечна та архівна справа»,
Мукачівський державний університет

Веремчук О. В.

кандидат педагогічних наук, доцент,
Мукачівський державний університет

ОСОБЛИВОСТІ ОРГАНІЗАЦІЇ ЗБЕРІГАННЯ ДОКУМЕНТІВ У ДЕРЖАВНИХ АРХІВАХ

У статті висвітленні основні чинники, що впливають на стан збереження документів у державних архівах, основні вимоги та правила, яких необхідно дотримуватися архівним установам задля належного забезпечення збереженості архівних документів. Увагу зосереджено на комплектуванні архівного фонду, акліматизації документів, дотриманні відповідних природно-біологічних та санітарно-гігієнічних умов, дотриманні пожежної та охоронної безпеки, від яких залежить можливість довготривалого зберігання документів у державних архівах.

Ключові слова: архівний документ, зберігання документів, державний архів, комплектування архівного фонду.

ЗМІСТ

ГУМАНІТАРНІ ТА СУСПІЛЬНІ НАУКИ		
Білей Є.В.	МОВЛЕННЄВА КУЛЬТУРА ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ ЯК ПРЕДМЕТ ВІТЧИЗНЯНИХ НАУКОВИХ СТУДІЙ	3
Брижак Р.В. Кас'яненко О. М.	ПРОФЕСІЙНЕ СПІВРОБІТНИЦТВО – НЕВІД'ЄМНА СКЛАДОВА СТРАТЕГІЙ ВИКЛАДАННЯ В ІНКЛЮЗИВНОМУ ОСВІТНЬОМУ ЗАКЛАДІ	7
Кузьма-Качур М. І. Герич А. А.	КОНЦЕПТУАЛЬНІ ПІДХОДИ ДО ВИВЧЕННЯ ПРИРОДНИЧОЇ ОСВІТНЬОЇ ГАЛУЗІ	11
Вегеш О.В.	ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ ЕМОЦІЙ НА ЕТАПІ ДОШКІЛЬНОГО ДИТИНСТВА	17
Кузьма-Качур М. І. Гулько І. В.	ПРОЄКТ ЯК ФОРМА МІЖПРЕДМЕТНОЇ ІНТЕГРАЦІЇ ПРИ ВИВЧЕННІ КУРСУ «Я ДОСЛІДЖУЮ СВІТ»	21
Гусак О.-Е. В. Веремчук О. В.	ОСОБЛИВОСТІ ОРГАНІЗАЦІЇ ЗБЕРІГАННЯ ДОКУМЕНТІВ У ДЕРЖАВНИХ АРХІВАХ	25
Іванова В.В. Вакій А.В.	ОСВІТНЬО-РОЗВИВАЛЬНИЙ ПОТЕНЦІАЛ LEGO-ТЕХНОЛОГІЇ У РОЗВИТКУ ПІЗНАВАЛЬНОЇ АКТИВНОСТІ ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ	30
Іванова В.В. Русин А.І.	ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ ЕМОЦІЙНОЇ ЧУЙНОСТІ В ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ	34
Іванова В.В. Фельдеші К.Т.	ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНА СТРУКТУРА ПІЗНАВАЛЬНОГО ІНТЕРЕСУ ДОШКІЛЬНИКІВ ДО ІСТОРІЇ ПРЕДМЕТНОГО СВІТУ	40
Калитич Н.В.	ФОРМУВАННЯ ІГРОВОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ДИТИНИ ЯК НАУКОВА ПРОБЛЕМА	45
Коваль А.В. Пинзеник О.М.	ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ЕКОНОМІЧНОГО ВИХОВАННЯ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ	48
Лемак Т. В. Молнар Т. І.	ПЕДАГОГІКА ПАРТНЕРСТВА: СУТНІСТЬ, ПРИНЦИПИ	51
Микуліна А. К. Вегеш О. В., Фечка К. Р.	ОБРАЗОТВОРЧЕ МИСТЕЦТВО ЯК ЗАСІБ ФОРМУВАННЯ У ДОШКІЛЬНИКІВ ЦІННІСНОГО СТАВЛЕННЯ	55
Микуліна А. К. Бучелла М. І. Дем'янчук В.М.	РОЗВИТОК ХУДОЖНЬО-ТВОРЧИХ ЗДІБНОСТЕЙ УДОШКІЛЬНИКІВ ЗАСОБАМИ ІНТЕГРАЦІЇ РІЗНИХ ВИДІВ МИСТЕЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ	59
Одошевський О.С. Козарь О.П.	ВАЖЛИВІСТЬ ЗАСТОСУВАННЯ У ГАЛУЗІ ІНЖЕНЕРІЇ ТЕОРЕТИКО-ПРАКТИЧНИХ ЗНАНЬ З ХІМІЇ	63
Одошевський О.С. Малець О.О.	МИСЛЕННЯ ЯК ВИЩА ФОРМА ПІЗНАВАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ТА ЇЇ ВІДОБРАЖЕННЯ В СВІДОМОСТІ ЯК СФЕРИ ЛЮДСЬКОЇ ДУХОВНОСТІ	67

МУКАЧІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

89600, м. Мукачево, вул. Ужгородська, 26

тел./факс +380-3131-21109

Веб-сайт університету: www.msu.edu.ua

E-mail: info@msu.edu.ua, pr@mail.msu.edu.ua

Веб-сайт Інституційного репозитарію Наукової бібліотеки МДУ: <http://dspace.msu.edu.ua:8080>

Веб-сайт Наукової бібліотеки МДУ: <http://msu.edu.ua/library/>